

AT 1.12.56

När en vadmalskostym kostade 3:25 i sömlön

90-årig gunnarskogsbo berättar



Fredrik Berglund nittio år på tisdag.

Många har under tidernas lopp grubblat över möjligheterna att kunna framställa ett livselixir som förmådde bevara människans spänst till betydligt högre levnadsålder. Hittills synes man inte ha lyckats. Däremot träffar man stundom ovanligt spänstiga människor uppe i 80- och 90-årsåldern. Inte heller av dem kan man få någon vägledning i hur man skall leva för att åldras vackert. Skriftens ord: "Vårt liv varar sjuttio år eller åttio år, om det bliver långt", synes innebära att det även i profeternas dagar var ett undantag att möta ungdomliga 90-åringar.

Ett sådant undantag skulle man vilja kalla f. handlaren Fredrik Berglund, Byn, Gunnarskog. Han fyller 90 år på tisdag i nästa vecka och det är ingen artighetsfras om man säger att han är ungdomlig för sin ålder. Det är en verklig sanning som många kan intyga.

Nyttigt att byta yrke?

Man får väl utgå ifrån att det är ärftliga betingelser och andra gynnsamma förhållanden, som är orsak till att en människa får behålla sin andliga och kroppsliga vigör till så hög ålder. Eller är det ombyte av yrke? Berglund har varit skräddare,

handlare, småbrukare och biodlare. Och så har han varit utrustad med en ljus och optimistisk livssyn, som hjälpt honom hålla humöret uppe även i motgångstider.

Fredrik Berglund är född i Stålsberga. Hans far köpte emellertid ett ställe i Arbotten som hette Lillerud och flyttade med familjen dit. När Fredrik var 16 år gammal gav han sig i skräddarlära, ty på den tiden var det lika viktigt som nu att utbilda sig till ett yrke, även om det inte gav så stora inkomster. Hos Olle Lindahl & Rud var lärotiden tre år och sedan var det att ge sig ut i bygden och sy.

I Berglunds ungdom var det vanligt att allehanda yrkesmän, men främst skräddare och skomakare, gick omkring hos bönderna. Men det var dåligt betalt. Det låter ju otroligt i våra dagar när man hör att en skräddare hade 3:25 till 3:50 för att sy en kostym. Och dessutom när tyget var hemvävt vammal, som krävde mer arbete med både sömna och pressning än tunnare tyger. Men det fanns ju knappt andra tyger på den tiden. Skomakarna hade det väl ännu sämre, säger Berglund. De fick en krona för att tillverka ett par kängor. I dessa priser ingick givetvis kost och logi, men sådant värderades inte så högt bland bönderna.

Berglund gick emellertid omkring i gårdarna några år och hade även ett par gesäller. Området sträckte sig inte endast uppåt Gunnarskog utan även bortåt Arvika socken och Mangskog.

När Berglund hållit på några år med skrädderiyrket började han fundera på om det inte skulle finnas något annat yrke, som betalade sig bättre. Han bestämde sig för att öppna affär och byggde en butiklokal i slutet på 1890-talet intill vägen i gränsen mellan Byn och Lilla Arbotten. En del pengar till startkapital fick han låna av sin far och en del hade han väl sparat under de år han gått omkring som skräddare.

Affären gick bra. Han förde olika slags varor som befolkningen behövde. Ont om pengar var det förstås så det förekom mycket bytesvaror, mest smör, men även fågel, ägg och skinn. Smöraffärerna var kanske inte alltid så trevliga. Det kom stundom in gammalt och härsket smör som inte var så lätt att avyttra, men man måste ju ta emot även sådant för att få göra affärer. Priset på smör var ibland nere i 1:20 för kilo och för äggen betalades ett bottenpris av 60 öre tjoget. Så var det med de flesta produkter. En fann björkved fick väl bönderna 12—14 kr. för då den kördes till stan. Far brukade ofta fara in till stan och sälja kastved hos Pihlgren, säger Berglund, men inte blev det värst mycket för veden om man skulle räkna något för resan och besväret.

Mycket fattigt folk fanns det i Berglunds barndom som drog omkring efter vägarna för att skaffa sig uppehälle. Det fanns också många fattiga i den egna hemsocknen, som fick hjälp av

det allmänna med bl. a. spannmål.

Vid storhelgerna söps det mycket.

Söps mycket gjordes det också i Berglunds ungdom. Särskilt till de större helgerna slog man sig samman och tog hem hela fat med brännvin och sedan gick dom omkring i byn hos varandra och söp tills allt var urdrucket. Det är mycket bättre nu och mer sällan man ser någon som är förstörd av spritbegär. Brännvinet kostade på den tiden inte över en krona litern, men så var det liktydligt med ett dagsverke ungefär att komma över en krona. Flickorna som tjänte som pigor i gårdarna fick sällan några kontanter utan lön i form av skor och kläder. De fick allt vara nöjda med hemvävda tyger på den tiden och vi fick även sy åt kvinnfolken ute i bygderna, säger Berglund.

Det är nog ingen jämförelse med tiden nu och då. Det fanns inga resurser av något slag, inga redskap för jordbruket. Träskovlar som var skodda med järn fick användas innan det ännu fanns några spadar och grepar i handeln. Man fick så för hand och slå för hand och även skära säden och tröska den för hand. Men när Berglund hållit på i 13 år med sin affärsrörelse blev han ändå småbonde på gamla dar. Kanske har det varit detta ombyte av sysselsättning som bidragit till att han kunnat bevara sin ungdomliga spänst ännu vid nittio års ålder.

Nic.